

2. METODOLOGIA

2.1. ZALANTZA ARRUNTAK

1. Zertarako balio du metodologiak? Eta zergatik da honakoa horren garrantzitsua?
2. Zein metodologia mota daude? Eta noiz erabili behar da bakoitza?
3. Zer da diziplinartekotasuna?
4. Zer da holismoa? Zertan datza?
5. Zein hiru printzipio ditu prozesu etnografiko batek?
6. Teknika bakarra erabili behar dut ikerketarako? Edo gehiago?
7. Teknika kuantitatiboak erabil daitezke? Nola?
8. Teknika bakoitza helburu batera bideratua dago edo moldatu daitezke?

2.2. SARRERA

Honako atalean, ikerketa proiektu bat aurrera eramateko beharrezko diren metodologiaren azalpena, baita horien behararen inguruko hausnarketa burutuko dugu. Jakina da, ikerketa antropologiko bat aurrera eraman ahal izateko, aztertu nahi den egoera, gertaera edota gatazka beraren analisian ezinbestekoa dela eta bertan, antropologoaren partehartzea nahitaezkoa dela.

Hala ere, atal honetan, metodo desberdinen existentzia aipatzeaz gain, horiek zein kasutan eta nola erabili beharko liratekeen ere azalduko dugu, lana zentzuz eta era ahalik eta onenean burutu ahal izateko.

Jarraian garatuko dugun lana burutu ahal izateko, hainbat adituren testuetan oinarritu gara, besteak beste, Maria Isabel Jociles Rubio eta Arkaitz Zarragaren lanetan, metodologiaren inguruan duten ezagutza maila altua kontuan hartuz.

2.3. AZALPENA

2.3.1. METODOLOGIAREN BEHARRA

Metodologiak ikerketaren norabidea eta izaera definitzen ditu, bere bidez, ikerlanak izango dituen ezaugarriak, proposatuko dituen galdera-motak, helburuak eta abar zehaztuko dira.

Edozein gertakari edota arazoren inguruko ikerketa egiteko, beharrezkoa da galdera bera nola formulatu jakitea, hau da, edozein metodologiatan pentsatzen hasi aurretik, ikerketa proiektua beraren hasiera izango den galdera zehaztea ezinbestekoa da, aurreko atalean azpimarratu izan dugun bezala.

Hala, honakoa zehaztua izanda, galdera horren arabera, metodologia zehatz bat (edo hainbat) aplikatzea beharrezkoa da, eta garrantzitsua da honakoa egokia izatea, metodologiak zehaztuko baitu ikerketa beraren norabidea eta baita emaitza bera ere.

Adituek diote, beharrezkoa dela metodologiaren inguruan etengabeko eztabaida ematea, geroz eta ezagutza gehiago izan esparru honetan, orduan eta aukera gehiago izango baititugu baliagarriena dena aukeratzeko.

“Bi dira, nire ustez, soziolinguistikak gure artean aurkitu dituen oztopoak: bata, jarrera politikoekin izan duen lotura estuegia; bestea, datu linguistikoak kaptatzeko, hala nola sortzeko, zehaztasun metodologikorik eza.”

(Ruiz Olabuenaga 1990, 85)

Metodologia motak zehazterakoan, kualitatiboa eta kuantitatiboa ezberdindu daitezke, tradizionalki. Hala ere, egun hirugarren bat bereizten dute batzuek bi horietatik, kritiko edota parte hartzaile bezala ezaguna dena. Honakoa, tarteko metodologia motak multzokatzeko izango litzateke, hau da, kualitatibo zein kuantitatibo diren metodoetatik edan dezaketenak.

2.3.2. METODOLOGIA NAGUSIAK ETA TEKNIKA EZBERDINAK

Ikerkuntzarako teknikak: “ezagutza teorikoari kontrajartzen zaion arte praktikoa da. Ikerketarako teknikak, zentzu horretan, prozedura metodologikoa gauzatzeko erabiltzen ditugun tresna zehatzak eta partikularrak dira.”

(Olatz Altuna, Kontxesi Berrio-Otxoa, Nekane Jausoro eta Zesar Martinez 2008, 1)

Lehenago esan bezala, tradizionalki metodologia guztia bi talde ezberdinetan sailkatu izan da, nahiz eta honako banaketari egun, hirugarren bat gehitzen zaion, sailkapen osatuago bat eskeiniz. Hala ere, klasifikazio honek ezin dizkio ateari itxi bata zein besteari ikerketa bat aurrera eramaten ari garen bitartean, biak (edota hiruak) erabilgarri zein uztargarriak baitira. Kontuan hartuz ikerketek fase ezberdinak dituztela, posible izango da hasieran metodo mota bat erabiltzea eta geroago beste bat.

Metodologia kuantitatiboa, ikerketa esploratzaile bat egin nahi denean, hau da, argazki orokor bat atera nahi denean erabiltzen da. Fenomeno baten hedapena edota gertakari baten aurrean egon daitezkeen oinarritzko jarrerak ezagutu ahal izateko, eta azken horien inguruko diskurtso ezberdinak denboran zehar nola aldatzen diren ikusi ahal izateko, adibidez.

Metodologia kualitatiboa, aldiz, gertakari baten aurrean egon daitezkeen ikuspuntu, jarrera eta iritzi ezberdinak sakontasunez ezagutu ahal izateko erabili ohi da. Pertsonak eduki ditzaketen esperientziak, bizipenak eta pertzepzioak sakontasunez ezagutzeko edota gai baten konponbidea bilatzeko garaian, proposamen eta ideia ezberdinak jasotzeko, adibidez. Baita, gertakari edo gai baten garapenean sakontzeko ere.

“Askotan, teknika ezberdinak elkarren etsai bezala agertzen dira”
(Juaristi 2003, 14)

Jarraian, hainbat metodo desberdin aipatuko ditugu eta honakoetan apur bat sakontzeko ahalegina egingo dugu. Hala ere, garrantzian hartu behar da, hauek gain, beste hainbeste izan badirela

2.3.2.1. INKESTA/GALDETEGIA

"Metodo kuantitatiboak faktu edo gertaera sozialak neurtzen ditu, eta horretarako zenbakien beharra dauka, baita maiztasunen kontaketaren beharra ere. Era honetara, gertakari eta egoera sozialak baliabide matematikoak erabiliz deskribatzen dira; lortzen dituen datuen analisia zein hipotesien kontrastea matematiketan sostengatzen dira”
(Altuna et al. 2008, 46)

Honakoa, metodo kuantitatiboaren barruan kokatuko genuke, talde horretako adierazgarriena izanez, baita nagusia ere. Honakoaren bidez, aztergai den populazioaren lagin bati ikertzaileak proposatutako galdera batzuei erantzuteko eskatzen zaio. Jasotako erantzun guztien kontaketa eta erregistroa egin ondoren, analisia egin behar da. Hala, elkarrizketatzailea eta elkarrizketatuaren arteko hitz-jardueran oinarrituta dago metodo hau.

Inkesta bat aurrera eramanez ahal izateko, galderak prestatzea izango da funtsezkoena. Horretarako, helburuak, hipotesiak eta gaiari buruzko teoriak ezagutzea beharrezkoa izango da. Bestetik, erantzunak jasotzeko, hiru teknika desberdin erabili ahal izango dira; aurreko inkestak, posta bidezko inkestak eta inkesta telefonikoak.

Galderen idazketa ere azpimarratu beharreko aspektua da. Hasteko honakoaren ordena garrantzitsua da, horrek erantzutean eragina izan dezakeelako. Beraz, komenigarria izango da galderak era logiko, koherente eta erakargarrian aurkeztea.

- Inkestaren abantailak:
 - Informazio-iturri aberatsa da.
 - Teknika egokia da, erraz zenbatu daitezkeen fenomenoak aztertzeko.
 - Lortutako datuen balioa eta fidagarritasuna errazago azaldu edo justifika daitezke.
 - Populazio handiei buruzko generalizazioak beste teknika batzuetan baino errazago egin daitezke.
- Inkestaren desabantailak:
 - Batzuetan inkestaren bitartez informazioa lortzeko arazoak sor daitezke, ezkutuko gaiak aztertu nahi badira edo hitz egiteko arazoak dituztenengatik informazioa lortu nahi bada.
 - Inkestatzaile bat baldin badago, bere eragina nabarmena izan daiteke.
 - Elkarrizketatuak erabakitzen du zein informazio eman nahi duen eta zein ez.
 - Fenomeno asko ezin dira inkestaren bidez ikertu, aztertu beharreko hori kuantifikatzen zaila edo ezinezkoa delako

- Inkestatuak, printzipioz, ez du adierazten errealitatean egiten duena, baizik eta, galdetzen den horri buruz duen irudikapena

2.3.2.2. ELKARRIZKETA SAKONA

Metodo kualitatiboaren baitan kokatzen den teknika da eta gizarte-zientzietako hainbat disziplinan oso hedatua dago, bereziki antropologian baina baita soziologian ere. Honakoa, bi subjektuen arteko aurrez aurreko interakzioa da, bata ikertzailea eta bestea elkarrizketatua.

Ezinbestekoa da elkarrizketetan etxekotasuna eta lagunarteko harremana, hau da, konfiantzazko harremana sortzea. Elkarrizketatua lasai eta motibatua egotea funtsezkoa da, eta horretan saiatu behar du elkarrizketatzaileak.

Aipatutako testuinguru lasai hori lortu ahal izateko, elkarrizketatuak, ikerketaren inguruko informazioa eduki behar du, beharrezkoa da, minimoki, ikerkuntza nondik norakoa izango den jakitea. Bestetik, ikertzailea, elkarrizketatuaren beharretara moldatuko da, ezarritako egun, ordu eta tokira egokituz.

Gidoia funtsezko tresna izango da elkarrizketa sakonetan eta honakoan, landuko diren gaiak eta galderak egiteko modua zein ordena oso garrantzitsuak izango dira, elkarrizketatua eroso sentitu dadin eta metodo honen bidez, ahalik eta informazio gehien atera dezagun.

- Elkarrizketa sakonaren abantailak:
 - Komunikazio mota egokia da anonimata edota intimitatea eskatzen duten gaiak aztertzeke.
 - Informazio aberatsa lortzeko aukera ematen du.
 - Gaiari lehen hurbilpena egiteko modu egokia da.
- Elkarrizketa sakonaren desabantailak:
 - Elkarrizketatuek arazoak izan ditzakete euren iritziak behar bezala azaltzeko.
 - Ikertzailea, neurri handi batean, elkarrizketatuaren menpe dago, izan ere, berak erabakitzen du zein informazio eman eta zein ez.
 - Erabiltzen den teknikak eragina izan dezake elkarrizketatuarengan.

2.3.2.3. BIZITZA-HISTORIA

Honako teknikarekin, banakako esperientzia berezia ezagutzea bilatzen da, hau da, pertsona baten definizioa bizi izan duen egoera bati buruz edota bere bizitza osoari buruzkoa. Kasu honetan ez da "egia" bilatzen, baizik eta subjektuak bere egia nola eraikitzen duen aztertzea.

Bizitza-historian zehar, beraz, elkarrizketatuaren bizitzako etapak, gertaerak edo momentu garrantzitsuak jasotzen dira. Gehienetan, informazioaren iturri bakarra elkarrizketatua izango da, baina, beste batzuetan, tokietara egindako bisitak, argazkiak, eskutitzak eta senitartekoei egindako elkarrizketak erabiliz material gisa.

Metodologia mota hau aurrera eramateko, argi izan behar da, informazio-mota guztiak oso bereziak izango direla, eta bizipen eta sentimendu ugari emango direla bertan. Beraz, beti konfiantzazko giro bat sortu beharra dago eta honakoa, gauza guztien gainetik jarri beharko da, ezaugarri hau gabe ezingo da bizitza-historia bat burutu.

Bizitza-historia bat egiterakoan, hainbat arlo aztertu behar dira. Batetik, ikertzen ari den pertsonaren bizitzaren oinarriko dimentsioak eta beraz, pertsona hori bere testuinguru zehatzaren baitan ulertzea. Bestetik, pertsona horrek bere bizitzan dituen inflexio-puntuak eta gertaera garrantzitsuak ezagutu eta aztertzea. Azkenik, bizitzan zehar, aldaketan aurrean hartutako erabakiak aztertzea.

- Bizitza-historiaren abantailak:
 - Zenbakien azpian ezkatzen den informazio konplexua hobeto ezagutu daiteke.
 - Gertakari sozialak ulertzeko oso tresna garrantzitsua izan daiteke.
 - Oso teknika erabilgarria izan daiteke gizarte-aldaketek bizitza “errealean” dituzten eraginak irudikatze eta aztertzeko.

- Bizitza-historiaren desabantailak:
 - Elkarrizketatu batzuek arazoak izan ditzakete euren iritzia behar bezala egituratzeko eta azaltzeko.
 - Ikertzailea elkarrizketatuaren menpe dago, berak erabakiko baitu modu kontziente edo inkontziente batean zer kontatu eta zer ez.
 - Bizitza-historia osatzerakoan, kontuan hartu behar da elkarrizketa egiten duenak daukan protagonismoa eta eragina.

2.3.2.4. EZTABAIDA-TALDEA

Honako metodologia erabiltzen bada, galderak pertsona bati egin beharrean, talde bati egiten zaizkio. Honen helburua gai edo gertakari baten inguruan dauden iritzi, ikuspuntu zein pentsaera desberdinak ezagutzeko talde-eztabaida sortzea da. Hala, gizartean dauden gaien edota gertakarien inguruko diskurtso ezberdinak azalerratu ahal izango dira.

Eztabaida-taldearen moderatzailea eta honetara gonbidatutako kideak izango dira protagonistak. Beraz, kontuan hartu beharra dago, diskurtsoek bi norabide izango dituztela; alde batetik, moderatzailea eta taldekideen arteko harremana eta bestetik, taldekideen artean emango den eztabaida.

Moderatzailearen lana, taldekideen artean eztabaida eta iritzien trukaketa ahalbidetuko duen giroa sortzea izango da. Horretarako, eztabaida ongi antolatu behar da, gaiak gidoi egoki batean bilduz. Gainera, komenigarria izango da gidoian azaltzen diren gai guztiak jorratzea baina argi izan behar da, inolaz ere ezin dela zurrunki aplikatu honakoa.

Talde hauei dagozkien ezaugarrietan sartuz, egokiena, zortzi kidekoak izatea da eta honakoen arteko harremanak simetrikoak izan behar dira, hau da, ez baztertzailak izan behar dira. Bestetik, taldekide guztien ezaugarriak antzekoak izatea, homogeneoak baina heterogenotasun puntu batekin.

Normalean, bi orduko iraupena izaten dute bilkura hauek eta tokia ongi aukeratu behar izaten da, leku atsegina eta neutroa izan dadin. Taldea bestetik, pertsona bakarrak dinamizatuko du, laguntzaile bat izateko aukerarekin eta bi hauek ezingo dute euren iritzia bota inola ere ez. Azkenik, azpimarratu behar da, dinamikaren hasiera eta bukaera, bereziki zaindu beharreko uneak direla, taldeari harrera ona eman ahal izateko eta sentsazio onarekin gera daitezen bukatutakoan.

- Eztabaida-taldeen abantailak:
 -
 - Ikertzailearen lana taldeak egiten du, izan ere, talde-dinamikak berak laguntzen du ikuspegi, bizipen eta iritzi ezberdinak sorrarazten.
 - Gai baten inguruan egon daitezkeen iritzi eta ikuspuntu ezberdinak ezagutu ahal izateko oso teknika egokia da.
- Eztabaida-taldeen desabantailak:
 - Gai guztiak ez dira egokiak eztabaida-taldearen bitartez aztertzeko.
 - Moderatzailearen figura aipatu behar da, izan ere, berak eztabaida zuzentzen duen heinean eragin nabarmena izan dezake talde-dinamikan.
 - Ikertzailea taldekideen menpe dago.

2.3.2.5. BEHAKETA ZUZENA

Gizakien portaera begiratzea eta aztertzea du helburu, betiere modu sistematiko eta kontrolatua eta inongo manipulazio eta bitartekorik gabe. Bestelako teknikan ez bezala, honakoan ez da estimulu berezien eragina jasotzen.

Behaketak gizarte-antropologiarekin du harreman zuzena, historikoki diziplina horretan kokatu izan da. Hala, antropologoen garatu izan dute bereziki teknika hau, gehienetan etnografiaren lanketari lotuta. Behaketak, ikertzaileari ikertzen ari den giza-taldean txertatzea eta inplikatzeko eskatzen dio.

“Ikerlaria ikertuko duen testuinguruaren baitan kokatzen da eta modu sistematikoan jasotzen dira datuak, baina ez era intrusibo batean.”
(Taylor; Bogdan, 1992:31)

Honako metodologia erabiltzerakoan, oso garrantzitsua da notak hartzea eta behatutako guztiaren berri ematea. Bestetik, ezinbestekoa suertatzen da ikertuen aurrean bere burua behar bezala kokatzea, ikertzailearen eta behatuen arteko harremana era egokian gauzatu ahal izateko.

- Behaketaren abantailak:
 - Eragin gutxiago sumatzen da pertsonengan behaketa gauzatzekoan.
 - Errealitatea den bezala ikertuko da, batere aldaketa, eragin edo manipulaziorik gabe.
 - Ikertzaileak erabakitzen du zer den berarentzat garrantzitsua eta nahi duena behatzen du.
 - Hainbat kasutan, ezinbesteko teknika bilakatuko da eta erabil daitezkeen teknika bakarra.
 - Ikerketaren testuinguruan murgiltzea dakar.
- Behaketaren desabantailak:
 - Orainaldia ikertzeko baino ez du balio.
 - Gertakari, egoera edo portaera batzuk ezin dira zuzenean behatu.
 - Fenomeno batzuk ezin dira behaketaren bitartez aztertu, aldi berean baina toki ezberdinetan harremanetan dauden ekintzak gertatzen ari direlako.

- Behaketan oinarritutako ikerketak beste teknika batzuekin egiten direnak baino luzeagoak izaten dira.

2.3.2.6. BESTELAKO INFORMAZIOA/MATERIALA

Iturri ez zuzenen bidez informazio baliagarria eskuratzeko moduak ere egon badira. Horretarako, beste pertsona batzuk, bildu, sortu edota gorde dituzten estatistika, dokumentu, grabakeata eta material pertsonalen azterketa hartzen du oinarritzat. Beraz, aurrez sortutako materialarekin egiten du lan.

Askotan, iturri ez-zuzenen erabilerak beste teknika batzuen bitartez lortutako datuak osatzen laguntzen du, baina batzuetan bide bakarra ere izan daiteke. Hala, material horren kalitatea eta zuzentasuna ziurtatzea merezi du, ikertzailearentzat iturri nagusia izango baita.

Aztertuko den material mota anitza izan daiteke baina Juaristik, honakoak sailkatzeko modu erraz bat proposatzen du:

- Dokumentu idatziak
- Zenbakiak eta estatistikak
- Aurreko bi kategoriatan sartzen ez diren dokumentu edo materialak

Askotan halako dokumentuak bilatzeko arazoak egoten dira, arlo pribatukoak direnean batik bat. Beraz, honako materiala eskuratu ahal izateko, oso egokiak izan ohi dira erakunde ofizialek eskeintzen dituzten informazio-guneak.

2.3.4. IKERKETA TEKNIKEN DIZIPLINARTEKOTASUNA

"Antropologia freskatzen duena haren ekletizismoa da, haren asmatzeko ahalmena, une jakin batean teknika zein kontzeptu eskuragarriak mailegutzat hartu edota lapurtu eta landa lanari ekitea"

(Oscar Lewis 1975, 100-101)

Egun, oso zaila da teknika bat edota teknika jakinen multzo bat diziplina bat edo besteri atxikitzea. Egia da eztabaida taldeak eta inkesta estatistikoak soziologiarekin lotzen ditugula, elkarriketa sakona psikologiarekin eta behaketa parte hartzailea antropologiarekin, teknika jakin horiek diziplina jakin batean gehiago erabiliak izan direlako gainontzekoetan baino. Tekniken mugen iragazkortasunak ikerketa teknikari eragiten dio, hala nola biografia, sareen analisia edota lehen aipatutakoak. Urteetako lanei begiratzen badiegu esan genezake ikerketa teknikak bi diziplinen arteko ezberdintasun eremua izan ordez kointzidentziarena izango litzatekeela. Honakoa Juan Jose Pujadas (1992:85), Felix Requena (1991) eta Juan Jose Castillok (1997:145) baieztatzen dute.

...a ezberdinen teknikak hartu, askotan ez dira haren arauak eskola soziologiko batek eztabaida taldeen inguruko hainbat teknika hori hautatu ez litzateke beharrezkoa diziplina propioak izateko. Esate baterako, behaketa parte hartzailea zoologoen

"Ikuspegiak gartzetzeari buruz hitz egiten da, gaur, adibidez, lanaren ikuspuntu antropologikoarekin. Gure klasikoak, gure gurasoak edota irakasleak, antropologoak ziren. [...]"

behaketa naturalistaren transplante gisa sartu zen antropologian. Antropologia dago eta beti egon da mundu guztiei irekia, gizarte zientziei zein natur zientziei, bai pentsamendu zientifikoak bai humanistak eragin handia izan baitute harenan.

Espainiako imigranteen inguruko liburu bat idazteko 13 eztabaida talde antolatu zituen Eugenia Ramirezek sostengu enpiriko nahikoa edukitzearren.

(Ramirez Goicoechea 1996, 592)

Askotan diziplinartekotasuna ez da onartua izan eta isilarazia edota minimizatua izan da. Onartu hala ez ageriko errealitatea da eta aitortpena eskatzen du, ez delako diziplina baten eremu pribatuaren produktua, baizik eta denboran zehar gizarte zientziek egindako ekarpenena da. Baina hau onartzeak antropologoei hainbat zalantza sortzen dizkie; non dago ba ikerketa antropologikoen originaltasuna? zertan ezberdintzen da ikerketa soziologiko bat ikerketa antropologiko batetik?

Antropologiaren berezitasuna, "begirada antropologikoa" eta "ikerketa objektuari heltzeko era" osatzen dute.

2.3.4. "BEGIRADA ANTROPOLOGIKOA"

"Ikerketaren espazio fisikoa ez da ikerketa objektua. Antropologoek ez dituzte aldeak (tribuak, herriak..) aztertzen. Batek gauza ezberdinak azter ditzake toki ezberdinetan eta mugakide diren herrietan gauza jakin batzuk hobe azter daitezke, adibidez, nagusitasun kolonialak itxaropen moraleko ezarritako markoengan duen eragina. Baina honek ez du esan nahi ikergaia tokia izatea."

[Geertz: 1987 (1973), 33]

Badago gizarte primitiboetan identitate antropologikoa bilatzen jarraitzen duen jendea, ez al da egia antropologiaren espezifikotasuna, edozein zientziarena bezala, ikerketa objektuan duela sustraia? Bai noski, baina horrek ez du esan nahi, lehenenik, objektuak landarekin bat egitea, eta bigarrenik, hau errealitatean "emanda" izan den entitate batekin nahasia izatea.

Leslie Whitek mahai ganean jarri zuen hurrengoa: "Ikerketa objektua galdera multzo esanguratsu batengatik osatua dago, zeinek hau fenomeno soziokultural batengana zuzentzen duen, multzo honek behagarria eta beha ezinaren eremuak mugatzen ditu, beti ikuspegi teoriko zehatz batetik egiten dena, antropologoek 'kultura' gisa parekatu duguna." (1975 (1959): 129)

Baieztapen hau kolokan jarri zuen ondoren Radcliffe-Brownek, kultura abstrakzio bat baino besterik ez zela esanez. Whitek ordea ez du bata ez bestea onartzen, bere ustetan (baita Tylorren ustetan ere) kultura ikasia eta sozialki transmititu den jokabidea da. Whitek sustantzialismoa azpimarratzen du, ikertutako fenomeno soziokulturalen identitate autonomoa baita, hauek ikuspegi ezberdinetatik aztertuak izan daitezkeelarik; Whitek ikuspegi hauei testuinguru hitza atxikitzen die, Hammersley eta Atkinsonen esanetan hauek 'angelu teoriko espezifikoak' dira, beste batzuentzat ere, ikuspuntu edota begiradak izan daitezke.

'Colegio de Ciencias' en iritziz inkesten analisi kuantitatiboa denon eskuetan dagoenez, soziologoek ezingo dute haren eksklusibotasuna aldarrikatzen jarraitu. Berez, espezifikotasuna adierazten duena parte hartzaileen begirada da, prozesu hezigarri zehatz eta luze batean zehar osatua. Anthony Wildenek, (1979:112) garapen metodologiko guztietan bi osagai bereizten ditu, batetik 'puntuazioa'; operazio primarioa litzateke, zeinetan behatzaileak sistema bat mugatzen duen, eta bestetik 'sintaxia'; sistema baten artikulazio logikoko moduak lirateke, bigarren mailako operazioen bidez ezagutuak izan daitezkeenak.

"Ezin da ekidin etnografoa berez, ikerketaren faktore bat izatea. Gizaki gehienen kultura ikasteko gaitasunaren arabera ikerketa ezinezkoa izango zen. Zentzu honetan, etnografoaren ezaugarri partikularrak, onerako edota txarrerako, ikerketaren tresna bat dira." (Hymes 1993, 187)

Lehen esan bezala ikerketa bat antropologiko gisa onartzea baimentzen duena ez da prozedura, landa, teknika bat edo batzuk, baizik eta hauen erabilpenak, honek osatzen baitu haren 'begirada' antropologikoa, zeinek egoera etnografiko batean kokatzen ditu besteak. Honekin ez dira ikerketaren tekniken garrantzia gutxienesten, baizik eta 'begirada'-ren ezaugarria berreskuratzen da.

Ikerketa baten prozesuaren kalitatea hortaz, 'begiradan' datza, eta honek konfirmatzen du ikerketaren lehenengo tresna ikerlari propioa dela, honen harira haren formakuntza akademikoa edota praktikak garrantzi handia bereganatzen dute. Bordieuren esanetan, 'begirada' antropologikoa hainbat pertzepzio printzipioek osatzen dute, baita ikerketaren subjektu propioaren ekintza eta sentimenduek ere.

Wilcoxek 'begirada' antropologiko hau eskuratzeko hiru fase edota printzipio zerrendatzen ditu; lehenengoa, aurreiritziak baztertzea; bigarrena, familiarra dena ezezagunean bihurtzea saiatzea; eta hirugarrena, gauzen gertaeren zergatia ulertzeko eremua eta testuinguruaren arteko harremanak aztertzea. Hala ere esan beharra dago printzipio hauek kritikatuak edota zalantzan jarriak izan direla, autore ezberdinek haren egoerara egokitu baitituzte.

Hiru printzipio hauek bai gizarte tradizional bai gizarte konplexuen ikerketetan izan daitezke erabiliak, zuzenki kontzeptualizatzen badira, edozein ikerketaren egoera ezberdinei atxiki ahal zaizkio, antropologiari lorpen garrantzitsuak eskainiz. Lehenengoak holismoari erreferentzia egiten dio, hau ikerketa objektuaren inguruko espazio eta denboratik kanporako pauso bat ematean datza. Holismoa beste egile batzuegandik kritikatu izan da (adb; Lucy Mair), eta beste batzuegandik gorai patua (Velasco, Garcia Castaño eta Diaz de Rada 1993:316) "hau baitago presente etnografia onenetan".

2.3.3. TEKNIKEN ANIZTASUNA

Zenbait ikuspegi: premisa funtzionalistetatik datozen ikerketak edo ukatzen dituztena, dena ulertu nahi dutenak edo gai zehatz bati erreparatzen diotenak, teoriak sortu nahi dituztenak edo haiek konparatu nahi dituztenak
(Jociles 1995, 11)

"Behaketa parte hartzailea aztertzen den jendearen artean bizitzeari dagokion praktika da, eguneroko bizitzan haiekiko elkarrekintza jarraikor eta intentso baten bidez, haiek, haien hizkuntza eta haien bizimodua ezagutzen direlarik. Horrek esan nahi du etnografoak jendearekin lan egiten duela, haien funtzio sozial eta erritualetara bertaratzen dela, haien etxeak bisitatu eta berera gonbidatzen dituela, hau da, ahal bezain bat egoeretan dagoela, posible den giro eta alderdi guztietatik ezagutzen ikasiz"

(Berreman 1968, 337)

Jocilesek 1986an Errioxako Cameros komunitatean landa lana egin zuenean bi emaitza ezberdin jaso zituen inkesten eta elkarrizketa sakonen bidez. Lehen kasuan, ondoriozta zitekeen Camerakoak Errioxarekin identifikatzen direla, bertako beste edozein biztanle bezala; bigarrenaren kasuan, aldiz, agerian jartzen da gehienek identitate camerarra gutxietsia ikusten dutela erkidegoaren barruan eta gainera, inposaketa horren aurrean jarrera borrokalaria
(Jociles 1995, 12)

Antropologian, eta zehazki etnografian, teknika ugari erabiltzen dira eta gainera, antzeko helburuak betetzeko edo ikergai berdinari aurre egiteko erabiltzen dira. Hala ere, ikusi dugun bezala, teknika bakoitza estrategia metodologiko bat da eta hainbat dira bat edo beste aukeratzeko faktoreak: ikergaiaren nolakotasuna, harekiko aurrez daukagun ezagutza, ikergaia barnebiltzen duen biztanleriaren ezaugarriak, ikerketari eman nahi zaion irismen teorikoa... Zentzu horretan oso malgua da azpidiziplina hau, eta ez dakartza, bortxaz, posizionamendu teoriko eta metodologikoak.

Ikerketa etnografikoaren aniztasun horrek, noski, baditu bere alde txarrak, baina batez ere, abantailak dauzka. Izan ere, gizarte prozesuak ikerketarako espreski prestaturiko egoeretan ikertzeaz gain, egunerokotasuneko kontestu batean ikertzea ahalbidetzen du. Gainera, ikerketa batean ateratako ondorioak teknika zehatzen izaeraren menpeko bihurtzeko arriskua asko murrizten da erabilitako teknikak ugariak badira. Bide horretan etnografiak errealitatea ahal bezain bat alderditatik ikertu nahi du eta hor paper garrantzitsua jokatzen du behaketa parte hartzaileak, teknika bat izan arren, beste askorekin uztartzeko aukera ematen baitu.

Teknikak ikerketako helburuak betetzeko diseinaturiko egoerak dira eta beraz, horietako bakoitzak emaitza ezberdina ekarriko dute. Gainera, kontuan hartu behar da subjektu sozialak, pertsonak, etengabe ari direla bizitzen dituzten egoera ezberdinetako portaerak definitzen eta horrek ere ezberdintzen du teknika bat bestearengandik. Hori dela eta, triangulazioaren, hau da, gutxienez hiru teknika ezberdin erabiltzearen aldeko apustua nahiko kontsentsuatua dago antropologiaren baitan.

“Datuak biltzeko moduen eta teknika ezberdinen aniztasunak entografoak ez direnengan zalantzak sor ditzake... etnografia bat zer izan daitekeen eta izan beharko lukeen definitzea zaila delako, eta beraz, bere kalitatea epaitzea. Tradizionalki, etnografoaren ikuspuntutik, datu mota ezberdinen jasoketak ikerketaren balioa eta fidagarritasuna areagotzen duela pentsatu izan da, eta iker eremu eta gai bakoitza berezia denez, metodo eta teknikak egokitzea beharrezkoa zela uste izan da”

[Wilcox 1993 (1982), 99]

Horretaz gain, tekniken aniztasun horretan kuantitatiboari ere lekua egin zaio 70. hamarkadatik aurrera, hemen jorratuko ez ditugun zenbait arrazoi direla eta. Horiek ahalbidetzen dute azterturiko fenomenoaren irismen eta banaketa numerikoa neurtzea. Hortaz, ez dira inolaz ere itsu-itsuan baztertu beharreko teknikak eta gure azterketetan hala edo nola. Zentzu horretan badira teknika tradizionalak (behaketa parte hartzailea barne) helburu kuantitatiboekin jorratzeko saiakerak, Clyde Mitchell (1969) sareen metodoarekin eta Juan Gamellak (1993) behaketa parte-hartzailearekin egin bezala.

Orain dela gutxira arte, antropologoen artean, bere horretan duten hutsuneak direla eta, teknika kuantitatiboenganako ukapen moduko bat egon den arren, ez dituzte baztertzen, errealitatearen beste alor bat baita kopuru eta zenbakiena. Hala ere, gehienetan konbinatuta erabiltzeko joera dago. Izan ere, zenbakiak eta diskurtsoak ez dira bi paradigma berezitu, zaila da bietako bide bakarra erabiltzea eta gainera, etnografian ahal bezain beste ikuspegitatik ikertu nahi bada, komenigarria da biei lekua egitea. Egonaldi luze eta zuzenek gainera, horretarako baldintza oso egokiak eskaintzen dituzte. Zailtasun asko dituzte, noski, baina handiagoak dira bere abantailak.

2.3.6. TEKNIKAK, HAIEN FUNTZIO ETA EMAITZAK

Ezin da preso oihek gizartean duten integrazio mailaren inguruko ikerketa bat egin presoan zein portzentaiak lana lortu duen zenbatuz, hori baino sakonagoa baita kontua.

Aurretik esan bezala, teknikak ikerketarako diseinaturiko egoera artifizialak dira eta horregatik, diseinu horietako bakoitzak funtzio bat dauka, amaierako eskeman erakusten den gisan. Hori dela eta, teknika bakoitzak sortzen dituen datuen nolakotasunak eta ikerketa objektua beraren izaerak bat etorri behar dute. Hala ere, aurrez diseinaturiko egoerak diren heinean, ezin dugu pentsatu zurrunik direnik. Izan ere, aukera zabala dago teknikak helburu zehatz bat edo beste betetzeari begira diseinatzeko. Hori bai, ezin da ahantzi teknika orok “begirada antropologiko” batetik ikusita, eta prozesu etnografiko baten baitan ulertuta, ezaugarri bereziak hartzen dituela.

❑ **TEKNIKA EZBERDINEN IZAERA, FUNTZIO ETA EMAITZAK**

- ➔ **eztabaida taldeak:** kontsentsua bilatzen duten bilerak dira eta haietan talde soziokulturalen errepresentazio kulturalak zein horiek sortzen diren prozesua ezagut daiteke, hitz batean esanda, *esaten dena*. Teknika horren eraginkortasun maila altuena gai baten inguruan irudikapen sozial ezberdinak daudenean ematen da, kontsentsu puntuak ezagutzeko aukera dagoelarik.
- ➔ **elkarrizketa sakona:** hauetan azaleratzen dena da irudikapen sozial horiek norbanakoetan duten eduki zehatza edo nola plasmitzen diren errealitatea. Hemen, aldiz *esaten dena* eta *egiten denaz esaten dena* ulertzeko aukera dago. Errepresentazioek indibiduoaren baitan duen eragina aztertu nahi denean eta ikuspegi zehatzak ulertu nahi direnean bihurtzen da erabilgarrien teknika hau
- ➔ **behaketa parte hartzailea:** teknika honek diskurtsoak eta ahozkoak ez diren jokabideak agerian uzten ditu, hots, *esaten dena-z* eta *egiten denaz esaten dena-z* gain, *benetan egiten dena*. Metodo hau erabiltzeko egoerarik onena da diskurtsoen eta ahozkoak ez diren beste jokaeren arteko harremana ikertu nahi denean.
- ➔ **galdetegi bidezko inkesta:** honen bidez, “ofizialtasuna” ezagutuko dugu, hau da, aktore sozialek kanpora begira proiektatu nahi dutena. Elkarrizketen antzeko emaitza ondoriozta daiteke, baina hau erabiltzen da fenomeno baten banateka kuantitatiboa ezagutu nahi denean.
- ➔ **bizitza historia:** hemen iraganari egiten zaio erreferentzia; hortaz, *egin denaz esaten dena* da mahaiaren gainean jartzen dena. Hemen ere indibiduoan jartzen da fokoa, baina bizitza oso bateko baldintzei erreparatzen zaie, errepresentazio zehatzak sortzeko kontestu partikular luze bat ikertuz.
- ➔ **sareen metodoa:** hemen norbanako edo taldeen harreman-sarea ezagutzen da eta subjektuen jokaera harreman sare egituratu batean parte hartzearekin lotu nahi denean hartzen du bere potentzialitate handiena.

2.4. ONDORIOA

Honako atalean ikusi bezala, ikerketa proiektu bat egoki aurrera eramán ahal izateko, ikertu nahi den gizartean presente dagoen gertaera edota gai konkretua aztertzerakoan beharrezkoa da materiala biltzea eta horren inguruko analisi zintzo eta garbi bat burutzea.

Aipatutako datuen bilketa egiteko, ezinbestekoa da metodologia ezberdina erabiltzea eta horretarako, honen inguruko ezagutza beharrezkoa da. Hala, geroz eta ezagutza handiagoa izan gai honen inguruan, ikerkuntza bera geroz eta zintzoagoa izango da eta beraz, emaitza osoagoa izango da.

Honakoa esanda, azpimarratu beharra dago, metodologia anitza dugula antropologoen esku artean baina honakoa sailkatzen eta erabilera egokia ematen jakitea da

oinarrizkoena. Beraz, ikerketaren arabera, teknika bat edo bestea erabiliko da, informazio mamitsuena eduki dezagun eta emaitza hutsunerik gabekoa izan dadin.

2.5. DENBORA PASA

Bila itzazu gai honekin loturiko 9 hitz hizki zopa honetan:

U	Y	O	E	Z	O	B	S	Z	E	I	G	N	U
P	F	C	L	G	Y	E	E	I	Y	B	P	D	E
M	E	T	O	D	O	L	O	G	I	A	S	I	J
T	R	I	A	N	G	U	L	A	Z	I	O	A	O
B	E	G	I	R	A	D	A	H	D	P	Y	R	Y
K	U	A	L	I	T	A	T	I	B	O	A	D	Q
U	E	Z	O	E	E	K	G	O	I	W	U	A	C
T	C	U	K	A	X	I	U	A	U	M	K	A	A
I	C	L	E	O	R	X	E	E	O	L	Q	L	U
K	O	H	E	R	E	N	T	Z	I	A	K	V	R
H	O	L	I	S	M	O	A	B	G	V	L	X	O
K	U	A	N	T	I	T	A	T	I	B	O	A	V
A	N	I	Z	T	A	S	U	N	A	M	H	F	S
L	A	G	I	N	A	H	U	X	F	A	K	O	Y

2.6. BIBLIOGRAFIA

Jociles Rubio, Maria Isabel. 1995. "Las técnicas de investigación en antropología. Mirada antropológica y proceso etnográfico". *Gazeta de Antropología*. 1-22

Zarraga, Arkaitz eta beste batzuk 2010. *Soziolinguistika eskuliburua*. Andoain: Eusko Jaurlaritza eta soziolinguistika klusterra.